

для биографии высокопреосвященного Филарета и на память двадцатилетия со дня его кончины (1866–1891 г.) // Там само. – Вып. 5. – Х., 1891. – С. 93–172; Вып. 6. – Х., 1892. – С. 68–144; Письма преосвященного Филарета к Романовскому // Там само. – С. 145–185; Материалы к столетию Харьковской кафедры. Христофор – первый епископ Слободско-Украинский и Харьковский // Там само. – Вып. 7. – Х., 1893. – С. 121–262; Вып. 8. – Х., 1894. – С. 99–170; Вып. 9. – Х., 1895. – С. 129–200; Христофор – первый епископ Слободско-Украинский и Харьковский (16 октября 1799 г. – 18 мая 1813 г.). – Х., 1895. – [2], 285 с.; Материалы к столетию Харьковской кафедры. Аполлос – второй епископ Слободско-Украинский и Харьковский // Харьковский сборник. – Вып. 10. – Х., 1896. – С. 222–258; Вып. 11. – Х., 1897. – С. 1–36; Евстафий Иванович Станевич. – Х., 1896. – 40 с.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. III. – № 59972; Ф. 175. – №№ 59/5, 59/7, 1645; Ф. 304. – Дис. 195; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 3715, 4113.

Опубл. дж.: Протоиерей Н. А. Лащенко (Некролог) // Листок для Харьковской епархии. – 1896. – № 19. – С. 511–516; Протоиерей Н. А. Лащенко (Некролог) // КС. – 1896. – № 11. – С. 48.

Літ.: Багалеї Д. И. О. Николай Лащенко и его труды по местной церковной истории. – Х., 1897. – 7 с.; Багалеї Д. И., Миллер Д. П. История города Харькова за 250 лет его существования (с 1655-го по 1905-й год). Историческая монография : в 2 т. – Х., 1912. – Т. 2. – С. 884; Лащенко (Лащенко) Николай Алексеевич // Православная энциклопедия Харьковщины. – Х., 2009. – С. 282–283.

М. Л. Ткачук, Л. А. Пастушенко

ЛЕБЕДЄВ Віталій Федорович [рос. Лебедев Виталий Федорович] (24.01 [05.02].1874 – р. с. невід.), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель РПЦ, церк. діяч і педагог, біблієзнавець.

Нар. у с. Столипінка Миколаївського пов. Самарської губ. (нині – с. Кам'яна Сарма (рос. Каменная Сарма) Єршовського р-ну Саратовської обл. РФ) у сім'ї священника. Після закінчення Самарських ДУ (1882–87) та ДС (1887–93) навчався у КДА (1893–97), де здобув ступ. канд. богослов'я (ухвалу Ради КДА від 12.06.1897 затверджено митрополитом Київським і Галицьким Йоаникієм (Рудневим) 30.06.1897). Рукопис канд. твору Л. «Библейские собственные имена в их религиозно-историческом значении», визнаного Радою КДА на підставі рецензій доц. В. П. Рибінського і проф. Я. О. Олесницького «очень хорошим», зберігається в ІР НБУВ.

22.08.1897 був зарахований до складу викладачів Самарського жін. епархіального уч-ща. Наказом обер-прокурора Св. Синоду від 06.11.1897 призначений помічником інспектора Самарської ДС. Невдовзі звільнившись із семінарії (11.03.1898), перейшов на посаду законовчителя Самарського жін. епархіального уч-ща, яку обіймав до 27.09.1903 (з 27.09.1898 – у сані ієрея). Одночасно викладав Закон Божий у Самарському комерційному уч-щі (01.09.1902–09.11.1904). Опублікував низку проповідей і промов у ж-лі «Самарские епархиальные ведомости» та окремими брошурами.

15.11.1904 призначений законовчителем і настоятелем домової церкви в ім'я Свв. рівноапостольних Костянтина і Єлени Павловського військ. уч-ща у С.-Петербурзі. За сумісництвом обіймав посаду законовчителя С.-Петербур. Тенішевського (комерційного) уч-ща. 19.03.1909 піднесений до сану протоієрея.

На поч. 1910-х розробив 2 посібники-хрестоматії з біблійної історії (Старого і Нового Завітів), кожен з яких витримав у 1910–16 по 3 видання. Оригінальність цих хрестоматій, що містили не авторський виклад подій свящ. історії на кшталт підручників зі Св. Письма, а уможливлювали ознайомлення із цими подіями безпосередньо за біблійними текстами, відповідним чином підібраними і супроводженими коментарем і примітками, адаптованими для учнівського сприйняття, високо оцінили фахівці (зокрема професор СПбДА О. О. Бронзов) та церк. преса. Рішенням Учбового ком-ту при Св. Синоді, затвердженим синодальною ухвалою від 10–13.01.1914, праці Л. «Библейская хрестоматия. Священная история Ветхого Завета» (СПб., 1912) та «Новозаветная библейская хрестоматия. Священная история Нового Завета» (СПб., 1912) було відзначено двома половинними Макаріївськими преміями за кращі підручники і навч. посібники з семінарських і духовно-училищних дисциплін, подані на конкурс у 1913. Хрестоматії

Л. було рекомендовано до вивчення не лише у семінаріях та духовних уч-щах, а й у світських середніх навч. закладах.

У сер. 1910-х активно студіював біблійну оноματοлогію, важливу для розуміння свящ. історії та старозавітної богооткровенної релігії, працюючи над магістерською дис. «Библейские собственные имена в их религиозно-историческом значении. Историко-апологетическое исследование», яку видав друком у 1916 у Петрограді. Склавши 09-10.02.1916 комісії професорів КДА магістерські іспити зі вступу до кола богослов. наук, систематичної філософії та психології, 22.03.1916 подав цю працю на розгляд Ради КДА. На підставі її успішного публічного захисту (магістерського колоквиуму), що відбувся у КДА 14.04.1917 за участю офіц. опонентів доц. Г. Г. Поповича і проф. протоієрея О. О. Глаголева, здобув ступ. магістра богослов'я (затверджений Св. Синодом 18.05.1917). Праця Л., що стала результатом «кропотливой подготовительной работы, всякого рода изысканий и бесчисленных справок как по подлиннику и переводам Св. Писания, так и по разного рода словарям и иным справочным изданиям, монографиям, курсам», здобула високу оцінку фахівців (за словами Г. Г. Поповича, «своевременная и даже необходимая для русской богословской науки», до того ж така, що «не имеет себе полных аналогий как в русской, так и западной литературе», дис. Л. залишатиметься «настойной и справочной книгой по принципиальным и частным вопросам, связанным с собственными именами библейских евреев»).

У липні 1917 брав участь у II Всерос. з'їзді законовчителів. Вступив до Всерос. законовчительського союзу. Редагував його друкований орган ж-л «Религия и школа» (листопад 1917-18).

У зв'язку із розпуском Павлівського військ. уч-ща 25.07.1918 був переведений до Петрогр. церкви Входу Господнього до Єрусалима (Знаменської), де з 1922 обіймав по-

Віталій
Лебедєв

саду настоятеля. У 1920-х очолював «Братство Михаила Архангела», створене при Знаменській церкві; був одним із керівників «Союза православных братств» у Петрограді.

З 29.06.1922 перебував під арештом за порушеною губернським відділом ДПУ справою «петрогр. правосл. братств», яким намагалися інкримінувати антирад. діяльність. 24.08.1922 звільнений під підписку про невиїзд (анульована у зв'язку із припиненням справи 14.09.1922).

У подальші роки продовжував священицьке служіння у Знаменській церкві Петрограда. У 1925-28 викладав на Петрогр. Вищих богослов. курсах.

22.12.1933 заарештований за сфабрикованою ДПУ груповою справою «євлогіївців». Обвинувачений в участі у контрреволюц. організації. Рішенням Трійки Управління НКВС у Ленінгр. військ. окрузі від 25.02.1934 засуджений на 3 роки виправно-трудових таборів.

Подальша доля, рік смерті та місце поховання невідомі.

Осн. тв.: Библейская хрестоматия : Курс священной истории Ветхого Завета для средних учебных заведений. - СПб., 1910. - VIII, 220, XII с.; 2-е изд., испр. и доп. : Библейская хрестоматия : Священная история Ветхого Завета в объеме курса светских средних

учебных заведений, духовных училищ. – СПб., 1912. – VIII, 248, XII с.; 3-е изд. : Ветхозаветная библейская хрестоматия : Священная история Ветхого Завета в объеме курса светских средних учебных заведений, духовных училищ, городских училищ, второклассных и двухклассных церковно-приходских школ. – Пг., 1915. – VIII, 248, XII с.; Новозаветная библейская хрестоматия. Священная история Нового Завета в объеме курса светских средних учебных заведений, духовных училищ, городских училищ, второклассных и двухклассных церковно-приходских школ. – СПб., 1912. – VIII, 192, VI с.; 2-е изд. – СПб., 1913; 3-е изд. – Пг., 1916; Библейские собственные имена в их религиозно-историческом значении. Историко-апологетическое исследование. – Пг., 1916. – VIII, 308, IV с.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1647; Ф. 304. – Дис. 1489; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 3858, 3876.

Опубл. дж.: Извлечение из протоколов Совета Киевской духовной академии за 1896–1897 учебный год. – К., 1897. – С. 209–212, 295–296, 299–301; Приказы обер-прокурора Св. Синода // ЦВед. – 1898. – № 12. – С. 62; От Учебного комитета при Святейшем Синоде // Там само. – 1914. – № 5. – С. 33; Извлечение из журналов Совета имп. Киевской духовной академии за 1915–1916 учебный год. – К., 1916. – С. 197; Фирсов С. Л. Власть и верующие: из церковной истории начала 1920-х годов [Документы] // Нестор. – 2000. – № 1. – С. 221, 232, 233.

Літ.: Бронзов А. А. [Рец.] : Прот. Виталий Лебедев. Библейская хрестоматия. СПб., 1910 // ПрибЦВед. – 1910. – № 40. – С. 1718–1720; Бовкало А. А. Репрессии среди членов корпорации и студентов Высших богословских курсов в Ленинграде // XVIII Ежегодная богословская конференция ПСТГУ. Материалы. Т. 1. – М., 2008. – С. 341, 343; Санкт-Петербургский мартиролог духовенства и мирян. – Режим доступа: <http://www.petergen.com/bovkalo/mar/rusl.html>. – Назва з екрана; Лебедев Виталий Федорович // Новомученики и исповедники Русской Православной Церкви XX века : [База даних ПСТГУ]. – Режим доступа: http://kuz3.pstbi.ccas.ru/bin/nkws.exe/koi/nm/?NYZ9EJxGHoxITYZCF2JMTdG6Xbu9dO4Zd8KW668cse0fe8YUZ8KYfi0iceXb**. – Назва з екрана.

С. Л. Кузьміна, М. Л. Ткачук

ЛЕБЕДЕЇВ Олександр Олександрович [рос. Лебедев Александр Александрович] (14*[26].11.1886–24.04.1930), випускник КДА – історик, бібліограф, археограф, краєзнавець.

Нар. у губернському м. Саратові (нині – адм. центр Саратовської обл. РФ) у сім'ї викладача викривального богослов'я Саратовської ДС, канд. богослов'я, випускника МДА

Олександра Яковича Лебедева. Початкову освіту здобув у Саратовському ДУ (1896–1901). Навчаючись у Саратовській ДС (1901–07), виявив схильність і хист до бібліогр., біогр. та археогр. студій. У 1903–07 опублікував кілька наук. статей з питань бібліографістики та бібліотекознавства (ж-ли «Книжный вестник», «Саратовский листок», «Библиографический листок» та ін.), а також низку матеріалів і розвідок з історико-церк., археол. та краєзнавчої тематики. 07.03.1905 став членом-співробітником Тов-ва археології, історії та етнографії при імп. Казанському ун-ті; у подальші роки був одним із постійних авторів його збірника «Известия Общества археологии, истории и этнографии при имп. Казанском университете».

У 1907–11 навчався у КДА, продовжуючи активну наук. діяльність. У студентські роки видав цінні матеріали з історії Саратовської єпархії (у 3 вип.); дослідження старообрядництва та розкольніцьких монастирів Поволжя; етнологічну розвідку з історії калмиків; низку матеріалів до біографії М. Г. Чернишевського; бібліогр. монографію, присвячену висвітленню життя і творчості М. В. Гоголя у рос. літ-рі та мистецтві; значний за обсягом бібліогр. покажчик з рос. богослов. літ-ри, виданої у 1888–92, та ін. Оприлюднив результати своїх досліджень рукописних зібрань Саратова й зокрема рукописів Саратовського Братства Св. Хреста. Співробітничав із ж-лами «Саратовский духовный вестник», «Исторический вестник», «Вера и разум», «Вестник Европы», «Русская старина», «Старообрядческая мысль» та ін. Був обраний дійсним членом Саратовської (20.10.1907) та Вітебської (1909) губернських вчених архів. комісій, членом-співробітником Петровського тов-ва дослідників Астраханського краю (не пізніше 1907) і Псковського археол. тов-ва (29.09.1909); став одним із авторів збірників «Труды Саратовской ученой архивной комиссии», «Труды Псковского археологического общества», «Известия Таврической

* Поширена деякими авторами дата 08.11 (ст. ст.) є помилковою.